

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΤΡΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

Πές μου, τραντάφυλλό μου έσύ, ποιανής Θεάς άνεσαιμιά
 Σ' άλαφροαγγίζει την αύγη, και παίρνεις τάρωμά της ;
 Και ποιά πρωτοφιλήθηκε μέσα στού κήπου τά θαμνιά,
 Που τή φωτιά έσύ έκλεψες από τά μάγουλά της ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ή Έλληνοπούλα στάθηκε με γύμνια άστραφτερή,
 Στόν έξαλλο άντικρύ τεχνίτη,
 Κι από κομάτι μάρμαρο βουνόπλαστο, βαρύ,
 Βγήκε σάν ήλιου άνάβλεμμα ή άθάνατη Άφροδίτη.

ΘΑΛΑΣΣΑ

Στά στήθια ενώ τής θάλασσας τά διάπλατα άρμενίζω,
 Και λέω γαλήνη άπέραντη κοιμίζει αυτά τά βάθια,
 Σά με άξιαφνο άναστέναγμα φρουσκώνουν, που νομίζω
 Νά δηγηθή άγωνίζεται τά μυστικά της πάθια.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

GUY CHARLES CROS

I

ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΕ ΚΟΙΤΩ...

Στά μάτια σέ κοιτώ, καλή, που άπ' την παλιά μας ζήση
 τίποτα πιά δέν έμεινε παρά ένα φώς σβυσμένο.
 Άτάραχα κι άπίκραντα δίχως χαρές και μίση
 φέγγουν, λαμπάδες ίερές πά σέ βωμό άγιασμένο.

Ξεχάσανε τόσες νυχτιές δίχως στιγμής γαλήνης,
 τόσους γλυκούς άπελισμούς και κλάματα χαμένα...
 Στά μάτια σέ κοιτώ, καλή, κ' ή πλήθια τους ειρήνη
 μένει μυστήριο μακρινό κι άπάντεχο για μένα.

Μιά μαραμένη μυρουδιά πεθαίνοντας τά ρόδα
 σκορπούνε μέσ στού δειλινού τά ζαφειρένια πλάτια,
 μ' άπ' τή φωνή τής σάρκας σου που ό πόθος τήν εύόδα
 δέ σου άπομένει τίποτα, γυναίκα, μέσ στα μάτια.

Χνούδι φιλιού δέ μάντεψαν στα χέρια σου, στο στόμα ;
 Τάχατε μήπως ό Καιρός μέσ στόνειρο τά πνίγει ;
 Ή βλέπουν πέρα άπ' τή ζωή, κι άκόμα πέρα άκόμα
 κάποια Γαλήνη αιώνια τά χέρια νά σου άνοίγη ;

II

ΣΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ
 ΤΟ ΑΓΝΙΣΤΙΚΟ ΝΕΡΟ...

Στου τραγουδιού τó άγνιστικό νερό
 θέλω νά λούσω τή λερή καρδιά μου,
 γιατί σέ θρόνο στέρωσα άψηλό
 μιά τιποτένια για βασίλισσά μου.

Γιατί έσκουξα άπ' αφάνταστη ήδονή
 πάνω στη σάρκα της τή μολεμένη,
 και ρούφηξα άπ' άκάθαρτη πηγή
 φωτιά, τή λύσσα της τή λαγγεμένη.

Και για νά διώξω κάθε στοχασμό
 τής μισημένης μου τής συντυχιάς της,
 έχτισα κόσμο όνειρευτό κι άλαργινό
 στη χώρα που είμαι βασιλιάς της.

Όμορφο κόσμο και ζουγραφιστό
 που ή ξεορισμένη μου ψυχή πλανιέται,
 και ότ' άνεμοδαρμένο του δεντρό
 τ' άδέρφι της τó δόλιο άναθυμείται,

που στα λιμνίσια τά νερά γερτή
 βλέπει ούρανοίς στα βάθη νά περνάνε,
 και νοιώθει εκεί ή ψυχή μου πώς μπορεί
 μιανός κανείς μαζί και θεός νάναί.

III

ΜΕ ΜΙΑ ΞΕΧΑΣΜΕΝΗ

Δόλιο παιδί μου, δέξου αυτά τά ρόδα μου κανίσι
 που άποβραδís τά τρύγησα στο φεγγαρίσιο νάμα
 στα μαύρα κυπαρίσσια σου που μόνοι τρέμουν οί ίσκιοι
 άλλο δέν έρχεται παρά κάθε βροχής τó κλάμα.

Ή άγνή τους πένθιμη εύωδιά, τó ξερω, θά γλυκάνη
 τήν πολυστέναχτη καρδιά που έδω πικρή έχει άράξει,
 και τόνειρο που σέ πλανά στο νεκρικό λιμάνι
 δέ θά τó κόψη, άτέλειωτο, μηδέν θά τó ταράξη.

Γιατί τά λόγια ά δέ μπορούν νά πάνε ως του θανάτου
 τά βάθη τά μυστηριακά που γαλήνη κοιμάσαι,
 άς φτάνει μόνο άνάλαφρη και τρυφερή εκεί κάτω
 ή φεγγαρόλουστη λαλιά τών κήπων, νά μεθά σε...

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΟΙ ΜΙΧΤΟΙ

- ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ
- ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ
- ΕΛΙΣΙΡΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
- ΙΤΖΑΛΑ
- ΓΑΤΙΤΣΑ

Ή θεατρική στην Άθήνα κίνηση άρχισε φέτο
 με τρία θέατρα. Δυό παλιά, τής «Νέας Σκηνής» και
 τής «Κυβέλης» (Βαριετέ), κ' ένα καινούργιο τó
 «Άτυκόν». Τρείς θίασοι σηματοποιήκανε με τρείς
 πρωταγωνίστρες. Τή δ. Κοτοπούλη, τήν κ. Κυβέ-
 λη Άδριανού και τήν κ. Νίκα. Ό γνωστός δρόμος
 τής Γαλλικής θεατρικής βιομηχανίας πατήθηκε ά-
 μέσως κι από τούς τρείς. Τó «Μεγάλο βράδι» του
 Λεοπόλδου Κάμπφ και ή «Άννα Καρενίν» δράμα
 βγαλμένο από τó συνονόματο ρομάντζο του Τολ-

στόν, είτανε ή μόνη εξαίρεση για λίγες βραδιές, μά όσο κι ἄ δὲ δειχτήκανε τρανῆς τέχνης ἔργα, θὰ μπορούσανε νὰ τραβήξουνε μιὰ κοινωνία φιλελεύτερη, αίσταντική κι ἀνοιχτόθυρη, προτερήματα πού δλότελα λείπουνε ἀπὸ τῆ δικῆ μας.

Μέσα στὸ λογῆς ξεφούρνισμα τῆς ξένης θεατρογραφίας, ξεχωρίσανε καὶ τρία πρωτότυπα ἑλληνικά ἔργα. Ὁ Ξενόπουλος, ὁ Τσοκόπουλος κι ὁ Νιρβάνας, γνωστά ὀνόματα καὶ τὰ τρία, δημοσιογραφικά, καὶ κατὰ τῆ ρωμαϊκῆ συνήθεια, καὶ φιλολογικά. Ταχυγράφοι, πολυγράφοι, ἀλαφρογράφοι, χρονογράφοι, καὶ τὸ καλοκαίρι θεατρογράφοι, πού ὅσο κι ἄ φαίνονται ξεχωριστοὶ συναμεταξύ τους, βγαλμένοι κ' οἱ τρεῖς τους εἶναι ἀπὸ τὸ ἴδιο καλούπι τῆς ἀστικῆς εὐγενικῆς ἐπιτηδειότητος, μὲ κομψογραφία, μὲ ἱλαρογραφία, μὲ τάχατες λεύτερη γνώμη, μὲ τάχατες ἀγάπη πρὸς τὴν τέχνη. Φαίνονται πὼς δέχονται ἔλα, ἐνῶ στὸ βᾶθος τίποτα δὲν ὑποφέρουνε. Ἰδέα δὲν τους κεντρώνει, βάση δὲν ἔχουνε, σαδοῦρα τους λείπει. Παρεξηγημένη ἀρχὴ τους τὸ l' art pour l' art. Ἴσως παρατηροῦνε, ἴσως διαβάξουνε, ἴσως θέλουνε. Μὰ τί παρατηροῦνε, τί διαβάξουνε, τί θέλουνε μήτε ἴδιοι τους δὲ φαίνονται νὰ ξέρουν. Τοὺς παράσυρε ἡ μιχτὴ ἰδεολογία πού θρονιάστηκε τελευταία στὴν πνευματικὴ κίνηση τῆς κοινωνίας μας.

Στ' ἄγια τὰ χῶματα τὰ δικὰ μας ἀπὸ τὴν Ἑσπερία φερμένες σὰν ἀνέμοι πνένε ιδέες, ἀρχές, γνώμες, φιλοσοφίες πρωτόφαντες καὶ πρωτάκουστες. Ἔρχονται σὲ μᾶς ἔτοιμες, καλουπιτισμένες, κρυσταλλωμένες, χωρὶς νὰ φανερώνεται πρὶν τους μιὰ κίνηση γι' αὐτές, μιὰ ἀνάγκη, ἕνας πόλεμος. Ἀκυβέρνητες ἀράζουνε στὰ κεφάλια τῶν λογίων, πρῶτα πρῶτα. Τὶς πλησιάζουνε, τὶς ἀγγίζουνε, τὶς χαϊδεύουνε, μιλοῦνε γι' αὐτές μὲ δείγματα πολυγνωσίας. Κάτι πάει: νᾶλλάξη μέσα τους, κάτι νὰ δημιουργηθῆ. Μ' ἀμέσως ἡ γύρω κατάσταση τὸ πνευματικὸ φόντο τους τραβά. Ὅσο ἐκεῖ, τόσο καὶ δῶ, μὲ τὸνα πόδι ἐξω μὲ τὸ ἄλλο μέσα. Ναὶ μὲν, ἀλλὰ δέ. Θάρρος, τοὺς λείπει: πίστη, τοὺς εἶναι ξένη. Ἄν τὰ εἶχανε θὰ μπορούσανε νὰ μωρφώσουνε κοινωνία κ' ἐποχῆ. Μὰ ἡ ψυχὴ τους δὲ φτερουγᾷ, θέλει: νὰ σέρνεται.

Ἔτσι βλέπουμε γύρω μας μιὰς μιχτῆς τάσης τῆ φροντίδα Ἡ τέχνη μιχτὴ, ἡ γλώσσα μιχτὴ, ἡ συνείδηση μιχτὴ, ἡ ἐπιστήμη μιχτὴ, ἡ πολιτικὴ μιχτὴ. Τίποτα ἴσιο καὶ παλληκαρίσιο. Ἐνα τρομαχτικὸ ἄπλωμα τῆς ἀνευλικρίνειας καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος σὲ κάθε κλάδωμα τῆς ζωῆς μας τῆς κοινωνικῆς.

*

Τῆς μιχτῆς τέχνης γεννήματα καὶ τὰ τρία μας

ἔργα. Ἐπιπόλαια, εἰλωες βάρεις, φροντισμένα μὲ λούσο πού ξεγελαῖ.

Τὸ «Ψυχασάδδατο» τοῦ κ. Γρ. Ξενόπουλου «σύγχρονος τραγωδία εἰς μίαν πράξιν μὲ Intermezzo». Ἡ Μαρία θανατώνει τὴν ἀνύπαντρη ἀδερφή τοῦ ἀντρός της Κωσταντῆ, ἀπὸ μίσος πρὸς αὐτῆ, πού τῆ λογάριάζε ὀλοένα ξένη στὸ σπίτι τους. Μὰ ἡ συνείδηση δὲν τὴν ἀφίνει νὰ ἡσυχάσῃ. Τὴν παραμονὴ τοῦ Ψυχασάδδατου εἰτοιμάζεται νὰ φύγῃ μὲ τὸν παλιὸ της ἀγαπητικὸ τὸ Λίγερο, γιατί ἀδύνατο τῆς εἶναι νὰ ὑποφέρῃ τὴν ιδέα πὼς αὔριο θὰ βρεθῆ μὲ τοὺς ἄλλους δικούς της στὸ μνημόσυνο τῆς πεθαμένης. Τὴν τελευταία ἡμέρα τὸ φάντασμα τῆς κόρης τῆς κῆβει τὸ δρόμο. Φοβάται νὰ νᾶκολουθήσῃ τὸ Λίγερο καὶ σὲ μιὰς κρίσης τὴν τρομάρα, σὰ νὰ λυτρώνεται, φανερώνει τὸ μυστικὸ της στὸν Κωσταντῆ, πού στῆ στιγμῆ τῆ σκοτώνει.

Ἡ ὑπόθεση ἄτονη καὶ λαχανιασμένη ξετυλίγεται πάνου στῆ σκηνῆ. Τὰ φτερά τῆς τραγωδίας λείπουνε δλότελα. Μιὰ φλόγα, μιὰ σπῆθα για νὰ τραβήξῃ πάνου ἀπὸ τὰ συνειθισμένα, νὰ συγκινήσῃ, νὰ κουνήσῃ, δὲν ὑπάρχει. Ἔργο τεχνουργημένο μὲ τὴν ψευτιά τῆς μικρολογίας ἀπὸ συγγραφέα πού ἀντιπροσωπεύει μιὰν ἐποχῆ βιομηχανικῆς νοικοκυροσύνης στὰ γράμματα, ἐποχῆ πού συντέλεσε σημαντικὰ στῆ σημερινὴ ἀμορφωσιὰ τοῦ κοινού μας.

Οἱ «Παλιές Ἀγάπες» τοῦ κ. Γ. Τσοκόπουλου «μονόπρακτο κοινωνικὸ παιγνίδι». Ἡ Χρηστίνα, χωρισμένη ἀπὸ τὸν ἀντρα της κ. Βαλλόρη στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ γάμου της για λόγους ἀσήμαντους τὸ περισσότερο, ἀνταμώνεται μ' αὐτόνε σὲ μιὰ λουτρόπολη ὕστερα ἀπὸ πολὴν καιρὸ. Τώρα βλέπει τὸν κόσμο μὲ ἄλλο μάτι, ἡ παλιὰ της ψυχολογία ἔχει γίνει ἀλλιώτικη, τὸ ρέμα τῆς ζωῆς της δὲν τῆς ἔφερε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἀπαγοσῆτεψη. Θυμάται τὰ περασμένα καὶ στῆ γνωριμιὰ τοῦ Βαλλόρη πετᾷ ἡ καρδιά της, καὶ ξανά τοῦ προσφέρει τὸ χέρι της.

Συνηθικὸ χρονογράφημα τῆς παλιᾶς σχολῆς. Στεγνὸ, ξερὸ κι ἄχαρο. Τύποι τραβηγμένοι, διάλογοι χιλιοειπωμένοι, κ' ἡ ὑπόθεση ἄλη δείγμα τῆς ἀπαγοσῆτεψῆς τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὸ ταλέντο του.

Τὸ «Ἐλιξίριον τῆς Νεότητος» τοῦ κ. Π. Νιρβάνου «φάρσα εἰς πράξεις τρεῖς». Ὁ Θεόδωρος Ἀμάραντος ξεμωραμένος γέρος πού τῆ ζωὴ του ἄλη πέφασε στὴν ἐπαρχία γδόνοντας τὸν κοσμάκη μὲ τὴν τοκογλυφία, ἔρχεται στὴν Ἀθήνα συντροφεμένος ἀπὸ τὸν μπαγαπόντη ἀνιψιὸ του Ὀδυσσεά Ἀμάραντο πού εἶχε κείνο τὸν καιρὸ τελιώσει τίς γιατρικῆς σπουδῆς του στὸ Παρίσι, καὶ πού εἶχε κουβαλήσει μαζί του καὶ μιὰ σαντέζα, νόμιμη γυναίκα του στὰ μάτια τοῦ θεῖου του. Ὁ γέρο Θεόδωρος

πιστεύει πώς με τούς ήλεκτρισμούς και τ' άλλα καινούρια μέσα της θεραπευτικής θα ξαναποκτήσει τὰ νιάτα και τὴν ὀρμή του. Ὁ ἀνιψιός του όμως καλλιεργώντας τὴν τέτοια ἰδέα τοῦ θείου του, κατορθώνει μέσα σὲ διάφορα φαρσοπεισόδια και τοῦ χτυπᾶ κάμποσους παράδες. Στὸ τέλος ὁ Θεοδωρὸς μαθαίνει τὴν ἀλήθεια, και ξαναγυρίζει στὴν ἐπαρχία του ἀλαφρωμένος μονάχα στοὺς παράδες και ὄχι στὴν ἡλικία.

Οἱ κωμικοὶ τύποι τοῦ ἔργου δὲν ἔχουνε τίποτα τὸ καινούριο ἀπάνου τους. Ἰδιοὶ κ' αἰῶνιοὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού γράφανε κωμωδίες ὁ Ζάνος, ὁ Νικολάρας και ὁ Ἄγγελος Βλάχος. Τοὺς λείπει μάλιστα και ὁ ρωμαϊκὸς χαρακτήρας. Κι όμως τοὺς στερεοὺς καιροὺς οἱ τέτοιοι τύποι ξετυλιχθήκανε μέσα στὴν κοινωνία μας και ἀφομοιωθήκανε τέλεια με τὴ γύρω μας κατάσταση. Ὁ κωμικὸς τύπος, ἔπως και ὁ δραματικὸς, ἔχει ψυχὴ δική του ξεχωριστή, ἔχει χαρακτήρα πού πρέπει σὲ ὄλο τὸ ἔργο ἰσορροπημένος νὰ στέκη. Ἡ ἀθρόπινη νόηση δὲν πρέπει νὰ πέφτει κάτω ἀπὸ ἓνα ὠρισμένο μέτρο, γιατί τότε ὁ τεχνίτης ἔχει μπροστά του ἓνα πνευματικὸ πτώμα, πού βέβαια δὲ στέκει νὰ τοῦ ἐκμεταλλεῖται τὴν κάτω ἀπὸ τὸ μέτρο κουταμάρα του γιὰ νὰ δημιουργῆ τάχατες κωμικὲς σκηνές. Βέβαια τὸ εἶδος τῆς φάρσας δέχεται κάποιον τράβηγμα στὸ ἀπίθανο. Μὰ τὸ ἀπίθανο πρέπει νὰ παρουσιάζεται σὰν πιθανόν, εἰς νὰ ζητιέται και ἡ πιδ τελευταία συγκατάβαση τοῦ θεατῆ γιὰ τοῦτο.

Στὸ διάλογο τοῦ ἔργου ξεχωρίζεται κάποιον ἐυκολία τοῦ συγγραφέα γιὰ τὸ ξετύλιγμα τοῦ μύθου, όμως ἡ οὐσία του ὄλη βουτημένη στὴν κοινοτοπία, ἀερισμένη ἀπὸ τὴν μπουσικὰ τῆς ἀλαφρῆς και ἀερόλογης κουδένας τοῦ ἀθρώπου πού τίποτα δὲν ἔχει νὰ μᾶς πῆ. Ἄστυ και καλαμπούρια ἄστια νὰ στολίσουνε μιὰ θεατρικὴ ἐπιθεώρηση. Σκηνές περιττές και κουραστικὲς κάμποσες, μὰ στὸ βῆθος τρέμει μιὰ προσπάθεια γιὰ συμᾶζωμα. Ἡ ὠραιοπάθεια ἢ πληχτική κ' ἢ παθιάρια πού χαρακτηρίζει τὰ δράματα τοῦ Νιρβάνια λείπει πέρα γιὰ πέρα, κ' ἔτσι μᾶς δίνεται ἡ εὐκαρία καθαρὰ νὰ ἰδοῦμε τὴν μπόρεση τοῦ συγγραφέα.

Συμπέρασμα : Μετριότητα μετριοτήτων.

Ὁ κ. Μιλτιάδης Ἰωσήφ εἶναι ἓνας περίεργος τύπος συγγραφέα πού ἔπεσε στὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Τονὲ διακρίνει κάποιος ἐξωφρενικὸς κοσμοπολιτισμὸς ἀνακατεμένος με μιὰ στενοκέφαλη ἀντίληψη τῆς τέχνης. Πρωτοπαρουσιάστηκε με ἓνα δράμα «Κόσμος και ἡμίκοςμος» πού ἢ ὑπόθεσή του ξετυλιγότανε σὲ σαλόνια Ρούσικης ἀριστοκρατίας και ζουγράφισε τὰ ἔθιμά της. Ξαναφάνηκε πέρσι με τὴ

«Φιλάρεσκο» ἀνούσιο και ἀκαταλόγιστο ἔργο. Φέτο στὸ θέατρο τῆς «Κυδέλης» ἔπαιξε ὁ ἴδιος τὸν πρωταγωνιστῆ στὸ δράμα του «Ἰτζλάλ».

Ὁ Παῦλος Ζαλίκης δυνατὸς χαρακτήρας παίρνει γυναίκα του μιὰ Τουρκάλα τὴν Ἰτζλάλ, ἄλλοτε δυνατὸ χαρακτήρα. Ὁ γάμος τους δὲ γίνεται ἀπ' ἀγάπη, μὰ ἀπὸ ἀνάγκη γιὰ τὴ ζωὴ. Στὴν ἀρχὴ περνοῦνε φτωχικά, ὕστερα πεθαίνει ὁ πλούσιος πατέρας τοῦ Παύλου και τοῦ ἀφίνει μεγάλη περιουσία. Ἀνοίγουνε σαλόνια στὴν Ἀθήνα, ἔπου δέχονται τὸν καλὸ κόσμον. Μιὰ βραδιά, σὲ μιὰ γιορτῆ με κάποιον ἐγγλέζικον ἔθιμον, ὁ Παῦλος πιάνει τὴν Ἰτζλάλ νὰ φιλιέται με τὸν παλιὸ φίλον του Κώστα, σὲ μιὰ στροφή τοῦ βῆλος τῆς «Εὐθυμῆς Χήρας». Ὁ Παῦλος ἀμέσως τῆς φανερώνει τὸ σκοπὸ του νὰ τὴ χωρίση μ' ἓνα ἔρο. Πῶς θὰ ἔχη ταχτικὸ χρηματικὸ ἐπίδομα ἀν κρατᾶ στὸ μέλλον καλὴ διαγωγή. Ἡ Ἰτζλάλ τὸ θεωρεῖ ἀνελεύτερον και ξευταλιστικόν, μὰ γιὰ νὰ δείξη πῶς δὲν τονὲ φοβάται ὑπογράφει τὴ συμφωνία λέγοννάς του πῶς ἴσια ἴσια δέχεται τὸν ἔρο γιὰ νὰ τονε παραδῆ. Ὑστερα μετανοεῖ. Θέλει νὰ μείνη κοντὰ στὸν Παῦλον. Μὰ ὁ Παῦλος δὲ δέχεται με κανέναν τρόπο. Ἡ Ἰτζλάλ φεύγει. Ὁ Παῦλος πασκίζει νὰ τὴν κρατήση, κάτι τονὲ τραδᾶ πρὸς αὐτῆ, μὰ στὸ τέλος νικά ἢ ἀρνησῆ του. Και μένει ὁ δυνατὸς.

Βαθύτερον λόγον και σκοπὸ δὲ βλέπουμε στὸ ἔργο τοῦ κ. Ἰωσήφ. Περισσότερον ψυχολογικὴ ἀερολογία παρὰ δράμα. Ἄψυχα τὰ πρόσωπα μπεινοδογαίνουν χωρὶς λόγον και οἰκονομία σκηνική, και μιλοῦνε ψεύτικα και κωκοθαλμένα λόγια. Κάτι θεωρίες, κάτι φιλοσοφίες πέρα γιὰ πέρα παιδιὰτικες και ἀύστατες πού παρουσιάζονται με στόμφο καταπληχτικῆς ἀδιαφορίας γιὰ τὴ πνευματικὴ ἀντίληψη τοῦ κοινοῦ. Κι όμως τὸ κοινὸ μας χεροκρότησε τὸ ἔργο κ' ἢ δημοσιογραφία μας τοῦ διαλάλησε μιάν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία. Τὸ εἶπαν ἔργο λεπτὸ και δαντελλωτὸ, και τοῦ βρήκαν διαφέρο, γούστο και πρωτοτυπία. Τὸ κοινὸ μας ἔχει στὰ χρόνια μας τὴν ψυχολογία τοῦ ἀνόητου μπεμπέ, πού τὰ ζαχαρωτὰ τοῦ στραγαλατζῆ τοῦ χτυποῦνε στὰ μάτια γιὰ τὸ μόνον ἰδανικόν. Ἡ δημοσιογραφία μας κατάντησε τοῦ ποδιοῦ ἐμπόριον, πού δὲ σκύθει πάνου σὲ μελέτη και στατιστικὲς και δὲ χρειάζεται σημαντικὰ κεφάλαια.

Ἐγγήσαμε ἄλλοτε πῶς κάτω ἀπὸ τὰ λεπτὰ και τὰ δαντελλωτὰ ἔργα βρίσκεται κρυμμένη ἢ κάθε ἀδυναμία και ψευτοεπίδειξη. Ἐργον πού δὲ στέκεται στὰ πόδια του, πού δὲν ἔχει τὴν ὑγείαν τῆς ἀριότητας, τὴν ὀρμὴν τῆς ψυχῆς, τὸ τεχνικὸν περπάτημα βαφτίζεται «λεπτὸν» και δικαιολογιέται. Ἡ ἀληθινὴ λεπτότητα στὰ ἔργα τῆς ἀληθινῆς ἀξίας στέ-

κεται ἄλλοῦ. Στὸν τρόπο πού εἰ συγγραφῆς θὰ παρουσιάσῃ τὸ ξετύλιγμα τῆς ὑπόθεσης, στὸ βάθος πού κρύβει ὁ μύθος, στὴ μυστικὴ φωνὴ τῆς ἀθρώπινης φύσης πού μᾶς δείχνεται. Στὴν «Ἰτζλάλ» τίποτα δὲ διακρίνουμε, παρὰ πληχτικὲς σκηναὶ καὶ ζου- γραφιῆς χαρακτήρων πού δὲ βγαίνουν ἀπὸ τὴ δράση, μ' ἀπὸ τὴ δῆγηση τῶν ἰδίων προσώπων. Ὁ ἕνας δηγιέται τίς χαρὲς του, ὁ ἄλλος τὰ καινούρια του, ὁ τρίτος τὴ ζωὴ του. Ἐνα ἀνακάτωμα, μιὰ σύγκρουση καὶ τὸ μπλιγούρι ἔγινε δράμα καὶ μάλιστα λεπτό.

Τὰ ἴδια ἐλαττώματα παρουσιάζει καὶ ἡ «Γατί- τσα» πού παίχτηκε μαζί μὲ τὴν «Ἰτζλάλ», χαραχτηρισμένο «δραματάκι εἰς μίαν πράξιν». Δραματάκι δὲν εἶναι. Μιὰ κόρη ἀπὸ πείσμα πού μιὰ τῆς φιλενάδα τῆς παίρνει κείνονε πού αὐτὴ ἀγαπᾷ, τὴν ὥρα πού πάει νὰ τῆνε συχαρῆ γιὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς τῆς κόβει ἕνα δυνατὸ γρατζούνισμα σὰ γατίτσα. Ἄδυναμία, φλυαρία καὶ μουσικάδα.

Ὁ διάλογος γραμμένος σὲ καθαρεύουσα, σὲ γλῶσσα «αἰθουσιῶν», δηλαδὴ σὲ γαλλικὴ γλῶσσα μεταφερεμένη μὲ ὅλες τίς λέξεις τῆς, τίς ἔκφρασές τῆς καὶ τὴ σύνταξί τῆς στὴν ἀνάπηρη ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, πλασμένη κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν του.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΤΟΥ Α. ΔΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ *)

Πραγματικῶς. Εἶναι τώρα πενήντα χρόνοι πού οἱ λογιώτατοι καλαναρχοῦν θροπάρια εἰς τὸ ἄτυχό μας ἔθνος. Αἶ, μὲ τοῦτο, τί ἔκατορθώσανε; Μήπως τὸ ἔθνος μας τὴν ἔμαθε τὴν γλῶσσα τῶν θροπαριῶν; Μήπως ἐνόησε ποτὲ τὸ *Διὰ βρώσεως ἐξήγαγε* . . . καὶ τὸ *τῶν παθῶν μου τὸν τάραχον* . . . διὰ νὰ ἐννοήσῃ καὶ τὰ ἴδικά τους θροπάρια; —Τίποτε, τίποτε! Ἀπὸ τὸ ἔθνος, σημεῖον ἄλλο δὲν ἔχουμε παρὰ τὲς ἐξακολουθινὲς διαμαρτύρησες τῶν πολιτῶν ὅτι δὲν ἐννοοῦν τὰ ἑλληνικά (ἐπειδὴ τὰ νομίζουσιν ἑλληνικά τὰ λογιωτατίστικα) ὅτι δὲν ἐννοοῦν τοὺς λογιωτάτους καὶ ἀκολούθως δὲν ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς γνώσεις των.

Πρέπει λοιπὸν νὰ βοηθήσουμε τοὺς λογιώτατους. Πρέπει νὰ πασχίσουμε νὰ τοὺς κάμωμε νὰ ἐννοήσουν τὴν στοιχειώδη ἐκείνην ἀρχὴν ὅτι, ἡ γλῶσσα δὲν εἶνε σκοπός, ἀλλὰ μέσον· μέσον μεταδόσεως τῶν ἰδεῶν μας· καὶ ὅτι ὡς τέτοιον, ἀπαιτεῖ φα-

νερότητα. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παραδοχὴν ἡ ὄχι τῆς ἀληθείας τούτης, κρέμεται τὸ γλωσσικό μας ζήτημα.

*

Ἄν ἐπιτύχωμε νὰ κάμωμε τοὺς λογιώτατους νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι μέσον μέσον μεταδόσεως καὶ διαδόσεως τῶν ἰδεῶν μας, — ἀφεαυτοῦ τους τότε οἱ λογιώτατοι θέλ' ἰδοῦν ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἀφήσουν ὅποια εἶνε, ἀπλή καὶ εὐκατάληπτη, καὶ τὸ ζήτημα λύεται. Ἄν τοὺς ἀφίσουμε νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ νομίζουσιν πῶς ἡ γλῶσσα εἶνε σκοπός, σκοπὸς τῶν μερίμων τους τότε θέλει ἑξακολουθοῦν νὰ τὴν ἔχουν Κοῦκλά τους, νὰ τῆς φτιάχνουν περιδέραια ἀπὸ ἄρθρα καὶ πρόθεσες ὡς τὰ πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς περὶ ἧς . . . «Ἐργάτης» Ἄθην. 4 88ρ. 1875) *Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ* . . . («Σύλλογοι» Βουκουρέστιον 23 88ρ. 1883) νὰ τὴν ἐνδύουσιν μὲ σύνταξες γαϊτανόπλεχτες, καὶ νὰ τὴν στολιζοῦν μὲ ἀντίκες, εὐρεμένες σκαλιστές, ἐπάνω στὲς τυμβόπλακες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Μὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἑξακολουθήσῃ περαιτέρω.

Τὸ ἔθνος ἐζημιώθη ἄρκετὰ ἕως τώρα ἀπὸ τὴν ἐνοχον ἀρνησιγλωσσίαν τῶν λογιωτάτων.

Τὰ παιδιὰ τους, αὐτὰ τώρα πρέπει ν' ἀκούσουνε δίκην· νὰ καταλάβουν ὅτι τὸ ἔθνος μας ἔχει χρεια γιὰ γνώσεις, καὶ ὄχι διὰ λογοπαίγνια γαϊτανόπλεχτα. Πρέπει νὰ καταλάβουν τὴν ὠφέλιμην ταύτην ἀλήθειαν καὶ ν' ἀπαζιώσουν τὰ σχολαστικά τῶν πατέρων τους, παιδιαριστικά γλωσσογυμνάσματα, καμμιάς εὐχαριστήσεως διὰ τὸ ἔθνος, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος δὲν τὰ δρέγεται καὶ καμμιάς ὠφελείας δι' αὐτό, ἐπειδὴ δὲν τὰ ἐννοεῖ.

*

Ἡ γλῶσσα τὴν ἐποίαν οἱ νέοι μας πρέπει σήμερα νὰ παραδεχθοῦν, εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνους, μὲ ὅλα τῆς τὰ φυσικὰ καὶ ὠραία χαρίσματα, τὴ ζωηρότητά τῆς, τὴν ἀπλότητά τῆς, τὴ δύναμή τῆς . . . Νὰ μάθουνε νὰ τὴν μεταχειρίζονται μὲ τρόπον θελκτικόν, πειστικόν, καὶ μὲ φυσικὸν χαρίεντα τρόπον· ἀντὶ τοῦ στολισμένου σωματοῦ ἐκείνου λειψάνου, πού καθημερινῶς ἀπαντῶμεν εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν ἐφημερίδων τῶν πατέρων μας.

Εἶνε κάποιες περίστασες στὰς ὁποίας ἡ περιαιτολογία μᾶς γένεται ἀναγκαία πρὸς λάμπρυνσιν τοῦ θεματός μας, καὶ τότε ἀκροαταὶ καὶ ἀναγνώσταί μας νὰ ἔχουν ὑπομονὴν νὰ μᾶς ἀκούνε. Νομίζω δὲ νὰ μὴ σφάλω λέγοντας ὅτι τὰ γραφόμενά μου διαβάζονται μ' εὐχαρίστησιν ἀπὸ ἴσως ὄλους. Καὶ θάνω τὸ ἴσως—ἐπειδὴ πρέπει νὰ ἐξαίρεσω τοῦλά-

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ περασμένο φύλλο.